

A tanszék neve: Liturgika és lelkipásztorkodástan

Tanszékvezető: Dr. Kuminetz Géza egyetemi tanár

Tanszéki munkatársak: Dr. Beran Ferenc egyetemi docens

Dr. Dolhai Lajos egyetemi magántanár

Dr. Takács Gyula egyetemi magántanár

Dr. Kajtár Edvárd megbízott előadó

Dr. Török István Izsák megbízott előadó

1. A TANSZÉK TÖRTÉNETÉRŐL ÉS JELENÉRŐL: A karunk történetét bemutató könyv szerint 1805-től létezik lelkipásztorkodástani tanszék fakultásunkon, mely külön említés nélkül magába foglalta a liturgika oktatását is. Közben 1909-től 1938-ig létezett az ún. Egyházi szónoklattan tanszék, ami átvette ez idő alatt ennek a tárgynak az oktatását. Megszűnése után az ott oktatott tárgyak visszakérültek a lelkipásztorkodástani tanszékre. Jelenleg Liturgika és Lelkipásztorkodástan a tanszék hivatalos elnevezése. Vezetői voltak a 20. században: **Mihályfi Ákos** O.Cist. (1906-1934) aki az akkori időben a tanszék minden fontos oktatási és kutatási irányában jelentőset alkotott, így a liturgikában (A nyilvános istentisztelet című munkája), az igehirdetésben és szónoklattanban (Az igehirdetés című munkája) és a szorosabb értelemben vett lelkipásztorkodásban is (Az emberek megszentelése című munkája). **Tóth Tihamér** (1935-38 előtte 1925-35 között a szónoklattani tanszéket vezette) maradandót a szónoklattan és lelkipásztorkodástan körében alkotott, nemcsak elméleti, hanem gyakorlati tevékenység is jellemezte. Egyike volt kora legnagyobb hatású szónokainak, az ifjúság és az értelmiség lelkipásztorkodásában vannak nagy érdemei. Könyveit (Tóth Tihamér összegyűjtött munkái I-XXIII, Budapest 1936-1940) minden világnyelvre lefordították. Utóda előbb a szónoklattan, majd a lelkipásztorkodástani tanszéken **Marcell Mihály** lett (1935-38, majd 1935-50), akinek főleg pedagógiai munkássága jelentős (Bontakozó élet I-VIII). Őt **Radó Polikárp** OSB (1950-1971) követte a katedrán, aki pedig a liturgikában alkotott maradandót (Enchiridion liturgicum I-II.). 1971-1996 között **Csanád Béla** irányította a tanszék munkáját, akinek liturgikus himnuszfordításai érdemelnek említést. A tanszéket 1997- 2001 között **Tarjányi Zoltán** (aki jelenleg az erkölcszociológiai tanszéket vezeti), majd 2001-2006 között **Thorday Attila**, illetve 2007-08-ban **Varga István** professzorok vezették. Tarjányi Zoltán, bár csak rövid időn állt a tanszék élén, mégis jelentős pedagógiai és katekétikai tankönyveket írt. 2009. januárjától **Kuminetz Géza** vezeti a tanszéket, aki korábban 2003-2008 között a kánonjogi tanszéket vezette. A jelenlegi tanszékvezető tevékenységéről lásd a honlapon: szakmai életrajzát és publikációs jegyzékét.

2. A TANSZÉKEN OKTATOTT TÁRGYAK ÉS ELŐADÓIK

1. ciklus:

1. Liturgika (Kajtár Edvárd)
2. Lelkipásztorkodástan (Kuminetz Géza)
3. Egyházi szónoklattan (Kuminetz Géza)
4. Szakrális művészetek (Kuminetz Géza)
5. Medicina pastoralis (Kuminetz Géza)
6. Pedagógia pastoralis (Kuminetz Géza)
7. Lelkiségtudomány (Aszkétika-misztika) (Takács Gyula)
8. Katekétika (Takács Gyula)
9. Katekétika gyakorlat (Kajtár Edvárd)

- 10. Pasztorálpszichológia (Török István Izsák)
- 11. Vallás- és Családpszichológia (Török István Izsák)
- 12. Liturgika gyakorlat (Kajtár Edvárd)

2. ciklus:

- Krisztus misztériuma az egyházi évben (Kajtár Edvárd)
- A kisgyermek istenképének kialakítása a vallási nevelés során (Beran Ferenc)
- Az egyházi mozgalmak pasztorális jelentősége (Kuminetz Géza)

Különelőadások:

A) Csak papnövendékeknek (felvételük kötelező):

1. A kulturált klerikusi viselkedés 10 félév heti 1óra csak papnövendékeknek (Kuminetz Géza)
2. Homiletikai gyakorlat 10 félév heti 1 óra csak papnövendékeknek (Kuminetz Géza)
3. Liturgika gyakorlat 2 félév heti 1 óra csak papnövendékeknek (Kajtár Edvárd)
4. Gyóntatási praxis 1 félév heti 1 óra csak papnövendékeknek (Tarjányi Zoltán)
5. Lelkipásztorkodástani praktikum 2 félév heti 2 óra (Kuminetz Géza)

B) Világi és papnövendékeknek egyaránt:

1. A boldoggá avatás intézménye a lelkipásztorkodás szolgálatában 2. félév heti 1 óra minden hallgatónak
2. Egy klerikusi illemkódex vázlata 2 félév heti 1 óra minden hallgatónak
3. Tomista jog és állambölcselet az evangelizáció szolgálatában 2 félév heti 1 óra

Szemináriumok:

- Liturgika szeminárium (Kajtár Edvárd)
- Pasztorális szeminárium (Kuminetz Géza)
- Doktori szeminárium (A dolgozat dékán által jóváhagyott konzulense)

3. TANTÁRGYLEÍRÁSOK:

1. **Liturgika:** Előadó: Dr Kajtár Edvárd. Számonkérés módja: kollokvium: **1. félév (heti 2 óra):**
2. **Lelkipásztorkodástan (előadó: Kuminetz Géza, számonkérés módja: kollokvium): 1. félév (heti 2 óra):** 1. Lelkipásztorkodástan tárgya, terep, tárgyalásmódja és története. 2. Vallások, államok, egyház, egyházi közösségek; pogányság. A vallás- és lelkiismereti szabadság. Krisztusnak a jó pásztornak az alakja és missziós parancsa; Egyházának alapvető struktúrája és működése; A hatalom két arca: szakrális és világi. Az egyház célja és párbeszéde minden jóakarátú emberrel. 3. A papi hivatás és gondozása, illetve a papi lét (a klerikusok kötelmei és jogai). 5. A lelkipásztorok tanítói és nevelői feladatai, a tömegpasztoráció, média. **Tananyag és tankönyv:** az előadásokon elhangzottak; Kuminetz Géza: *Klerikusok kézikönyve I-II*, Budapest 2012 vonatkozó részei. A CIC vonatkozó kánonjai. **Ajánlott irodalom:** Daniel Bourgeois: *Az egyház pasztorációja* (Amateca 11), Szeged 1999. Mihályfi Ákos: *Igehirdetés*, Budapest 1928. Tomka Ferenc: *Lelkipásztori teológia és az új*

evangelizáció, Budapest 2006. **2. félév (heti 2 óra)**: 1. A lelkipásztor megszentelői feladatai: a) liturgia és pásztori tevékenység; b) a beavatás szentségei, c) a kultikus élet egyéb megnyilvánulásai; d) A kiengesztelődés szentségei, lelki beszélgetés, lelki vezetés. e) A házasság és család-pasztoráció; jegyesoktatás, a család és az evangelizáció, Elváltak és élettársi kapcsolatban élők evangelizációja, A család gazdasági, kulturális és vallási élete. A házasságrendezés, illetve a semmisség kimondásának lehetőségei. Tanácsadás. **Tananyag**: az előadásokon elhangzottak; Kuminetz Géza: *Klerikusok kézikönyve I-II*, Budapest 2012. Kuminetz Géza: *A kiengesztelődés szentségei*, Budapest 2008; Kuminetz Géza: *Katolikus házasságjog*, Budapest 2002. kötetek vonatkozó részei. A CIC vonatkozó kánonjai. **Ajánlott irodalom**: Daniel Bourgeois: *Az egyház pasztorációja* (Amateca 11), Szeged 1999, Hartmut Nikelski: *Keresztény segítségnyújtás haldoklóknak*, Budapest 1984; Horváth-Szabó Katalin (szerk.): *Házasság és család*, Budapest 2008; Peter Matuska: *A szentgyónás*, Budapest 2008; Verena Kast: *A gyász*, Budapest 2002; Szegedi László: *Biblikus lelkipásztorkodás*, 1997; Rolf Zerfass: *Emberséges lelkipásztorkodás*, Bécs 1986; Mezei Károly – Pulay Gyula: *Versenyképes-e a Jó Pásztor?*, Budapest 2008; *Tízéves a boldogabb családokért! Körlevél*, Budapest 2010; *Jövők a család 1-2 A jegyesség és a családok lelkigondozása*, Budapest 2005; Teleki Béla: *Kézikönyv a családról I-II*, Kecskemét 2000-2001; Kissné Geosits Beatrix – Teleki Béla: *Családi életre nevelés*, Kecskemét 2005. Tomka Ferenc: *Szentségi lelkipásztorkodás és az új evangelizáció*, Budapest 2006. Cselényi István: *Családegyház*, Esztergom 2001.

3. **Lelkipásztorkodástani praktikum (előadó: Kuminetz Géza, számonkérés módja: gyakorlati jegy) 1. félév (heti 2 óra); (különelőadás; kispapok számára felvétele kötelező)**: 1. A kormányzati hatalom és gyakorlása: A pápai és a püspöki hatalom természete és gyakorlása. 2. Az egyes egyházi hivatalok és a velük járó kötelek és jogok: Városiasodás és evangelizáció, A felnőttek evangelizációja, Karitás és lelkipásztorkodás. A hátrányos helyzet és deviancia kihívásai, Az öregek evangelizációja, A cigányság evangelizációja, Dialógus a másként gondolkodókkal és a nemhívókkal, ökumenikus törekvések. **2. félév (heti 2 óra)**: A lelkipásztor kormányzati tevékenysége: a) egyházi javak kezelése, b) egyházi közigazgatás, c) intézmények működtetése, d) hatóságokkal való kapcsolattartás. e) Irodavezetés, ügyintézés. Tananyag: előadásokon elhangzottak.
4. **Egyházi szónoklattan (előadó: Kuminetz Géza, számonkérés módja: kollokvium): 1. félév (heti 2 óra)**: Retorikai alapvetés: Ókori retorika. A retorika a középkortól napjainkig. Magyar retorikatörténet. Retorika és meggyőzés. A retorika alkalmazása. A fogalmazás. **Tananyag és tankönyv**: előadások anyaga, ill. Adamik Tamás-A. Jászó Anna- Aczél Petra: *Retorika*, Budapest 2005. **2. félév (heti 2 óra)**: Homiletica generalis: A) Az igehirdetés retorikája: a) A retorika fogalma, b) A szónok adottságai, c) Előkészület a prédikációra, d) A beszéd szerkezete, e) A beszéd stilisztikája, f) A beszéd hangneme, g) A beszéd fajtái. B) Az igehirdetés elmélete: a) A homiletika neve és helye a teológiában, b) Az igehirdetés az egyház történetében, c) Az igehirdetés és az egyház alapfunkciója. Homiletica specialis: A) Proforisztika: a szónoki, igehirdetői mozgás elmélete és gyakorlata: a) A szentbeszéd külseje és belseje, b) A szónoki taglejtés, c) a szónoki mozdulatok tanulhatósága, d) A szónoki mozgás rendszerproblémája, e) A szónoki mozdulatok pszichofizikai alapjai, f) Szónoki mozgáshibák. B) Válogatott retorikai tanulmányok: a) A pectus homileticum belső struktúrája, b) A homiletikai direktórium haszna, c) A szónoki eredetiség kvalitatív és kvantitatív jellege, d) A szónoki ízléstelenség kérdése e) A szónoki éticon. f) Szállóigék, divatkifejezések és a szentbeszéd, g) A szentbeszéd és a pátosz, h) A személyre szóló szentbeszéd szónoki megoldása, i) A methodus Nathanica lélektana,

j) A szóközi decorum kérdése, k) Vademecum Homileticum. **Tananyag és tankönyv:** előadások anyaga, Söveges Dávid: *Az igehirdetés*, Katolikus Teológiai Főiskolai Jegyzetek. Tihanyi Tibor: *Homiletikai tanulmányok*, Budapest 1947. Bognár Elek: *A szóközlet gyakorlati tudnivalói*, Budapest 1979. **Ajánlott irodalom mindkét félévre:** A) A retorika és a homiletika irodalma: Aczél Petra: Új retorika. Közélet, kommunikáció, kampány, Pozsony 2009. Aczél Petra: Retorika. A szóból épült gondolat. Gyakorlókönyv, Budapest 2004. Aczél Petra-Bencze Lóránt: Hatékonyság és meggyőzés a kommunikációban, Budapest 2007. Aczél Petra-Bencze Lóránt: Mikor miért kinek hogyan. Hatékonyság a nyelvi kommunikációban II/I-II, Budapest 2001. A. Jászó Anna-Adamik Tamás: Retorikai lexikon, Pozsony 2010. Adamik Tamás: Antik stíluselméletek Gorgiasztól Augustinusig, Budapest 1998. Arisztotelész: Rétorika, Budapest 1982. Bárczi Ildikó: Ars compilandi, Budapest 2007. Benczedy József: Retorika. Gyakorlati útmutató, Budapest 2008. Bognár Elek: A szóközlet és előadás művészete, Budapest 1940. Bognár Elek: A szóközlet gyakorlati tudnivalói, kézirat, é.n. Bolonyai Gábor (szerk.): Antik szóközi gyakorlatok Budapest 2001. Boroviczeny Nándor: A katolikus hitszóközlet tankönyve, különös tekintettel a gyakorlatra, Budapest 1911. Borzási István: Homiletika. Az igehirdetés alapjai, Marosvásárhely 2008. Deme László (szerk.): Szóközlet, előadók kézikönyve, Budapest 1974. Fábián Pál-Lőrincze Lajos: Nyelvművelés, Budapest 1999. Filthaut Teodor: Igehirdetés zsinat után, Bécs 1970. Fischer Sándor: A beszéd művészete, Budapest 1969. Fischer Sándor: Retorika, Budapest 1981. Gálosi János: Szép szóközlet nem szegik szárnya. Anyanyelvi mankó középiskolásoknak, Budapest 2007. Hargittay Emil: Filológia, eszmetörténet és retorika Pázmány Péter életművében, Budapest 2009. Hegedüs Gyula: A beszéd művészete, Budapest 1917. Hernádi Sándor: Beszédművelés, Budapest 1999. Kecskeméti Gábor: „A böcsületre kihaladott ékes és mesterséges szóközlet, írás”. A magyarországi retorikai hagyomány a 16-17. század fordulóján, Budapest 2007. Kudora János: A magyar katolikus egyházi beszéd irodalmának ezeréves története, Budapest 1902. Kudora János: Katolikus egyházi szóközlettan, Budapest 1891. Margitay Tihamér: Az érvelés mestersége, Budapest 2004. Mihalovics Ede: A katolikus prédikáció története Magyarországon I-II, Budapest 1901. Michonneau Georges-Varillon Francois: A nagy lehetőség. Gyakorlati gondolatok az igehirdetésről, Bécs 1969. Mihályfi Ákos: Az igehirdetés, Budapest 1927. Montágh Imre: Tiszta beszéd, Budapest 1976. Montágh Imre: Figyelem vagy fegyelem. Az előadói magatartás, Budapest 2000. Montágh Imre: Nyelvművelés. A beszéd művészete, Budapest 1989. Névy László: Az írásművek elmélete vagyis az irány-, költészet- és szóközlettan kézikönyve, Budapest 1878. Nikol Martin: Dramatizált homiletika, Budapest 2005. Nótári Tamás: Jog, vallás és retorika, Szeged 2006. Pólya György: A gondolkodás iskolája, Budapest 2000. Quintilianus Marcus Fabius: Szóközlettan, Pozsony 2008. Rác Endre-Szemere Gyula: Mondattani elemzések, Budapest 1998. Rác Zoltán-Varga Károly: A gyászszertartásokról. A polgári gyászszertartás – Útmutató gyászbeszéd összeállításához, Népművelési Propaganda Iroda, é.n. Rézbányay József: Az egyházi szóközlet kézikönyve, Budapest 1902. Solymosi Elek: Az egyházi szóközlet gesztuselmélete, Budapest 1912. Schleiniger, M., Egyházi szóközlettan, Veszprém 1872. Somogyi, A., Praedica Verbum! A katolikus igehirdetés elmélete, Budapest 1937. Söveges Dávid: Az igehirdetés retorikája. Az igehirdetés elmélete, Katolikus Teológiai Főiskolai Jegyzetek, é.n. Szabó József: A szóközi taglejtés, Budapest 1942. Szabó Katalin: Kommunikáció felsőfokon, Budapest 2001. Szabó László (szerk.): A gyakori beszédhibák (Tanítók Kézikönyvtára), Budapest 1970. Szabó Zoltán-Szörényi László: Kis magyar retorika, Budapest 1988. Szatmári István (szerk.): A magyar stilisztika

útja, Budapest 1961. Szálkáné Gyapay Márta: Gyakorlati retorika, Budapest 1998. Szent Ágoston: A keresztény tanításról, Budapest é.n. Szikszainé Nagy Irma: Magyar stilisztika, Budapest 2007. Szvorényi József: Ékesszólástan, Pest 1863. Teresztyéni Ferenc (szerk.): Nyelvtan-Stílus-Szónoklás, Budapest 1960. Tihanyi, T., Homiletikai tanulmányok, Budapest 1947. Tihanyi Tibor: Practicum homileticum, Budapest 1947. Vajda András: Költészet és retorika, Budapest 1998. Vígh Árpád: Retorika és történelem, Budapest 1981. Wacha Imre: A korszerű retorika alapjai I-II, é.n. Budapest. Wacha Imre: Beszéljünk a beszédről, Budapest 1981. Wacha Imre: Nem csak szóból ért az ember. A nonverbális kommunikáció eszköztára, Budapest 2011. Weber Mihály: Szónoklattan, Budapest 1930. Zentai István-Tóth Orsolya: A meggyőzés csapdái, Budapest 1999. Zerfass Rolf: Nevedet hirdetem. A homiletika alapelemei, Budapest 1994. B) Prédikációs vázlatok és kész prédikációk irodalma: Aa.Vv., Ókeresztény Örökségünk: Egyházatyák beszédei I-IV; Szent Ágoston: Beszédék Szent János evangéliumáról XI-XIII, Budapest 2000-. Bánk József: Vasárnapok – ünnepnapok, Budapest 1967. Bánk József: Jézus közelében, Budapest 1981. Bányai János: Beszédék karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, esküvőre, Kétsoprony 2000. Bányai János: Megnyílt az ég. Beszédék, Kétsoprony 1998. Bellaagh Aladár (szerk.): Pázmány válogatott egyházi beszédei, Budapest 1889. Belon Gellért: Ellesett pillanatok, Budapest 1986. Belon Gellért: Bibliai elmélődések, Budapest 1987. Bolberitz Pál: Igazság és szeretet. Vasár- és ünnepnapi szentbeszédék C évre, Budapest 2008. Bolberitz Pál: Tanúim leszek. Vasár- és ünnepnapi szentbeszédék B évre, Budapest 2008. Bolberitz Pál: Sorsközösség Krisztussal. Nagyböjti gondolatok, Budapest 1992. Krisztus követségében járunk. Elmélkedések az egyházi év ünnepeiről, Budapest 2003. Borbély Kamill OSB: Melyik a főparancs? Beszédék, elmélkedések, Tihany 2006. Bosák Nándor: Beszédék, Debrecen 2003. Bosák Nándor: A papság szolgálatában. Homíliák, cikkek és előadások, Budapest 2009. Bossuet: Elmélkedései az evangéliumról I-II. Budapest 1913-1914. Boulad Henri: Fényforrás a lelkünk mélyén. Válogatott szentbeszédék, Kecskemét 2009. Bourdaloue: Prédikációk 1-10, Budapest 1814-1815. Csanád Béla: Vasárnapi elmélkedések, Budapest 1980. Csanád Béla: Védőszented – példaképed, Budapest 1984. Cserháti Ferenc: Hitébresztő a szentmiseolvasmányok A,B,C sorozata alapján, Budapest 1993. Cserháti Ferenc: Ünnepszemle, Budapest 1995. Cserháti József: Mindennapi kenyér, Budapest. Cserháti József: Mindennap együtt az Úrral A,B,C évre, Budapest 1975. Cserháti József: Találkozás Istennel I-III, Budapest 1980. Csögl János: Igehirdetésünk a szentmisében, Budapest 1977. Diós István: Napi kenyérünk. Homíliák a szentekről, Budapest 2001. György Attila: Vasárnapi kenyér A,B,C évhez, Budapest 1981. György Attila: A hit világossága, Budapest 1981. György Attila: A kegyelem forrásai. Olvasókönyv a szentségtanhoz, Budapest 1981, György Attila: A szeretet parancsai, Budapest 1981. Gyűrű Géza: Hirdesd az evangéliumot, Szeged 1993. Gyűrű Géza: Istennek halunk meg. Temetési szentbeszédék, Budapest 1988. Halász Piusz: Hirdessétek az evangéliumot, Budapest 1986. Lénárd Ödön: Kegyelem nektek és békesség 1995. Jelenits István: Betű és lélek, Budapest 1978. Kákonyi Asztrik: Elmélkedések a rózsafüzér titkairól Esztergom 1991. Koroncz László (szerk.): Vasárnapi könyvünk A,B,C év, Budapest 1985. Kovács Lajos Bánk: Gyertek hallgassátok!. Elmélkedések Bánk atyával a Szentírásról I-II, Budapest 2012. Kühár Flóris (szerk.): Keresztény remekírók 10-14. Az egyházatyák szentbeszédei, Budapest 1945. Laczkó-Dávid Anaklét (szerk.): Egészen szép vagy Mária. Csíksomlyói búcsús szentbeszédék, Csíksomlyó 2009. Lukácsy Sándor (szerk.): Zengedező sípszó I-II, Pécs 2002. Lukácsy Sándor (szerk.): A megszentelt ország, Pécs 2000. Lukácsy Sándor (szerk.): Mária aranyház, Pécs 2000. Lukácsy Sándor (szerk.): Keresztények,

sírjatok!, Pécs 2000. Lukácsy Sándor (szerk.): Fénylik a nap fényességgel, Pécs 2000. Lukácsy Sándor (szerk.): A tűz cselekedetei, Pécs 2000. Marczell Mihály: Az igehirdetés lexikona 1-129 kötet (kézirat, CD-ROM). Márton Áron írásai és beszédei I-II, Gyulafehérvár 1996. Márton Áron hagyatéka 1-7, Marosvásárhely 2006-. Mihályfi Ákos: Beszédok I-II, Budapest 1929. Miklós Dezső: Pislákoló mécses, Budapest 2009. Mindszenty József: Hirdettem az Igét, Vaduz 1982. Mindszenty József hercegprímás szentbeszédei I-II, Esztergom 1991. Newman John Henry: Vasárnapi beszédei (Adventtől nagyböjtig), Budapest 2008. Newman John Henry: Vasárnapi beszédei (Nagyböjt és húsvét), Budapest 2010. Orosz Árpád: Üres kezünk szelíd csodája. Orosz Árpád ünnepi beszédei, Nyíregyháza 1999. Órigenész: A betű öl, a szellem éltet. Tizenhat homília a Teremtés könyvéhez, Budapest 1999. Paskai László: A Lélek erejében, Budapest 1997. Pázmány Péter prédikációi, Budapest 1987. Pázmány Péter: Válogatott prédikációk, Piliscsaba PPKE BTK 2010. Prohászka Ottokár összegyűjtött munkái I-XXV (sajtó alá rendezte Schütz Antal), Budapest 1929. Rokay Zoltán: Homíliák A,B, C év, Óbecse 2009. Rózsa Huba: Úton a Mesterrel, A,B,C év, Budapest 2010-2012. Ruppert János: Krisztus követségében, Budapest 2009. Seregély István: Jézus Krisztus az élet és a szentség forrása I-IV, Budapest 2009. Sinkó Ferenc (szerk.): Csudatörténetek. Száz példa a 17-18. századi katolikus prédikációkból és példagyűjteményekből, Budapest 1985. Soós István (szerk.): Igeszolgálat életfordulókon. Esküvői és temetési beszédek. Keresztelési oktatás, Eisenstadt 1975. Szalai János: Igehirdetés és Liturgia I-III, Budapest 1970. Szendi József- Gyűrű Géza: Hétköznap is szól az Úr, Budapest 1989. Szuromi Szabolcs Anzelm: Lelkem Hozzád emelem Uram. Elmélkedések a liturgikus év egyes vasárnapjaira és ünnepeire, Budapest 2008. Tarjányi Zoltán: Miskalauz: eszék és elmélkedések a liturgiáról, Budapest 2000. Verebélyi J. Pál: Üdvözlégység Mária. Keresztények segítsége. Elmélkedések a szentolvasóról, Budapest 1983. Waigand József (szerk.): Belon Gellért emlékkönyv, Budapest 1992.

5. **Lelkiségtológia: (előadó és tantárgyjegyző: Takács Gyula, számonkérés módja: kollokvium: 1. félév (heti 2 óra):** 1. Bevezetés. 2. A tökéletességről általában. 3. A tökéletesség eszközei. 4. A tökéletesség akadályai. A tökéletességek akadályainak leküzdése. 5. Az erények. **2. félév (heti 2 óra):** 1. A misztika forrásai. 2. A természetfeletti élet. 3. A misztika lényege. 4. Irányzatok a misztikában. 5. A nem keresztény és a hamis misztika. 6. A szemlélődő ima és fokozatai. 7. A misztikát kísérő jelenségek. 8. A szellemek megkülönböztetése. 9. A szemlélődésre hivatottak szenvedéseinek okai. **Tankönyv:** előadás anyaga. **Ajánlott irodalom:** Borbély Kamill OSB: *A keresztény életalakítás elmélete*, Pannonhalma 2009, Garadnay Balázs: *A keskeny út öröme és járhatósága. A lelkiélet teológiája*, Budapest 2004. A. Tanquerey: *A tökéletes élet I-II*, Budapest 1932, Müller Lajos: *Aszkétika-Misztika I-II*, Budapest 1940, Antonio Royo Marin: *Teologia della perfezione cristiana*, Cinisello Balsamo (Milano) 2003. Söveges Dávid: *Fejezetek a lelkiség történetéből I-II*, Pannonhalma 2007. Sonja Lyubomirsky: *Hogyan legyünk boldogok?*, Budapest 2008.
6. **Pedagógia pastoralis (előadó: Kuminetz Géza, számonkérés módja: kollokvium):** **1. félév (heti 2 óra):** A) A keresztény nevelés és oktatás története: a) Bevezetés, b) A gyökerek, c) A keresztény nevelés megjelenése, d) A középkori nevelés, e) A reneszánsz nevelés, f) Az újkori nevelés, g) Nevelés a XX. században. B) Az ember személyi kibontakozása: a) A kulcsfogalmak tisztázása, b) Fejlődés és kibontakozás, c) A csecsemőkor, d) A kisgyermekkor, e) Az óvodáskorú gyermek, f) A kisiskoláskorú gyermek, g) A 9-10 éves gyermek. **Tankönyv:** Tarjányi Zoltán: *Pedagógia I-II*, Budapest 2000, Schütz Antal: *Pedagógia*, Budapest 2010, 1-175. oldal. **2. félév (heti 2 óra):** h) A prepubertás kor, i) A serdülőkor, j) az ifjúkor. C) A

keresztény nevelés keretei és tartalma: 1) A nevelés részterületei: a) A testi nevelés, b) Az értelmi nevelés, c) Az erkölcsi nevelés, d) Az esztétikai és érzelmi nevelés, e) Az élethivatásra nevelés, 2) A nevelés közösségi keretei: a) Egyén és közösség, b) A család, c) Az iskola és a diákokthoz, d) A templomi közösségek, 3) A nevelő: a) A nevelésre alkalmasság, b) A nevelői egyéniség, c) A tekintély és a nevelő elsődleges feladatai. **Tankönyv:** Tarjányi Zoltán: *Pedagógia II-III*, Budapest 1999. Schütz Antal: *Pedagógia*, Budapest 2010, 176-360. oldal **Ajánlott irodalom:** Sík Sándor: *A szeretet pedagógiája. Válogatott írások*, Budapest 1996, Trosits András (szerk.): *Gyakorlati keresztény pedagógia*, Veszprém 2002, Lang György: *Ne télenkedjünk. Kolping pedagógiája művei alapján*, Budapest 1997, Bányai János: *Isteni pedagógia*, Szarvas 1991, Brückner Ákos (szerk.): *Pedagógia* 1985, Friedrich W. Kron: *Pedagógia*, Budapest 2000, James Dobson: *Fiúk nevelése*, Budapest 2003, Mészáros István-Németh András-Pukánszky Béla: *Neveléstörténet. Szöveggyűjtemény*, Budapest 2003, Mészáros István- Németh András-Pukánszky Béla: *Neveléstörténet. Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*, Budapest 2005, Otto Willmann: *Didaktika I-II*, 1917, Ambrus Béla.: *Önnevelés*, Székesfehérvár 1939, Fascie Bertalan: *Don Bosco nevelési módszeréről*, Budapest 1948, *A jezsuita nevelés jellemzői és az ignáci pedagógia*, Budapest 1998, Fináczy Ernő: *Világnézet és nevelés*, Budapest 1925, Fináczy, Ernő: *Az ókori nevelés története*, Budapest 1922, *A középkori nevelés története*, Budapest 1914, *A reneszánsz nevelés története*, Budapest 1919, *Az újkori nevelés története*, Budapest 1927, Imre Sándor: *Nemzetnevelés*, Budapest 1912, Luigi Giussani: *A nevelés kockázata*, Budapest 2005. Marczell Mihály: *A katolikus nevelés szelleme*, Budapest 1925, Marczell Mihály: *Érosz és étosz*, Budapest 1940; Marczell Mihály: *Bontakozó élet I-VIII*, Budapest 1938. Németh András: *A magyar pedagógia tudománytörténete*, Budapest 2005, AaVv., *Művészetre nevelés a családban*, Budapest 1976, Radnai, Béla (szerk.): *Öröm és gond a gyermek*, Budapest 1958, Rédly Elemér: *Pedagógia keresztény szemmel*, Győr 2006, Karácsony Sándor: *A nyolc éves háború*, Budapest 1944, Walter János: *Gaudeamus I-III*, Budapest 1926, Stuhlmann Patrik: *Az ifjúság lélektana (Scientia amabilis)*, Budapest 1994, Uzsalyiné Pécsi Rita: *A nevelés az élet szolgálatára 1-3*, Pécs 2010-2011,

7. **Katekétika (előadó és tantárgyjegyző: Takács Gyula): 1. félév (heti 2 óra):** A hitoktatás története és elmélete: a) A hitoktatás helye az Egyház küldetésében, b) a hitoktatás története, c) a katekézis résztvevői és legfontosabb anyaga. **Tankönyv:** Tarjányi Zoltán: *Katekétika I. A hitoktatás elmélete és története*, Budapest 2000. Albino Lucini: *A hitoktatás művészete*, Budapest **2. félév (heti 2 óra):** A hitoktatás módszertana (Didaktika): a) Didaktika, b) metodika c) Sajátos feladatok. **Tankönyv:** Tarjányi Zoltán: *Katekétika II*, Budapest 1999. Szentmártoni Mihály: *A hitoktatás akkordjai*, Szeged 2001. **Kötelező olvasmány:** A katolikus egyház katekizmusa, Budapest 2006, II. János-Pál: *Catechesi tradendae* apostoli buzdítása, MKPK: Magyar kateketikai direktórium, Budapest 2000. **Ajánlott irodalom:** Pem László: *Didaktika I-II*, Szombathely 2002, Rédly Elemér: *Kateketika*, Győr 2006, Bruno Ferrero: *Tízparancsolat gyermekszemmel*, Budapest 2004, Budapesti Hitoktatási Felügyelőség: *Jézussal az úton – fiataloknak a keresztény erkölcsről*, Budapest 1990, Somogyi Tibor: *Az élményszerű katekézis elmélete és módszertana*, Budapest 1942, Katolikus keresztény erkölcsstan a gimnáziumok II. osztálya számára, Budapest 1950, Nemes György: *Az erkölcssteológia vázlatos áttekintése Gimnázium II*, Vác 1997, Bernolák Éva: *A sziklára épült egyház*, Novi Sad 1986, és Budapest 2010, Bernolák Éva: *Hittansztori?* Budapest 1994, Bernolák Éva: *Didaktika*, Budapest 1992, Szegedi László: *Biblikus szentségtan*, 1995, Szegedi László: *Útkeresés az egyházban*, 1994, Szegedi László: *Vázlatok a biblia istenképéről*, 1990, Szegedi László: *Krisztusi*

erkölcstan, 1996, Szegedi László: *Jézus a megváltónk*, Budapest 1991, Dobos László: *Játék a hittanórán*, Abaliget 1994, Fogassy Judit: *A szentmise katekézise*, Budapest 2004, Fogassy Judit: *Vegyétek és egyétek*, Budapest 2005, Fogassy Judit: *A katekumentátus kézikönyve*, Budapest 2005, Fogassy Judit: *Katekéták kézikönyve*, Budapest 2002, Fogassy Judit: *Családi katekézis*, Budapest 2003, Carlo Fiore: *A fiatalok etikája I-II*, Budapest 2002-2005, Szabó Kálmán: *Mindennapi életünk*, Budapest 2001, Szabó Kálmán: *Mindennapi erkölcsünk*, Budapest 2001, *Katolikus hittan* dogmatikai kézikönyv középiskolák számára és magánhasználatra, Wien 1958, Bajtai Zsigmond hittankönyv sorozata: *Ilyeneké az Isten országa 1-2 osztály számára*, Véménd 1992, *Jézus, a mi életünk* 3. osztály részére, *Régtől szólt hozzánk az Úr Ószövetség* 5. osztály részére, *Jézus evangéliuma Újszövetség*, *Krisztus tanúi a történelemben* Egyháztörténeti fejezetek 6. osztály részére, *Aki hisz, üdvözülni* 7. osztály részére, *Tartsd meg a parancsokat!*, 8. osztály részére, Németh J. László: *Egyháztörténeti feladatgyűjtemény*, Győr 1992, Edgar Josef Korherr: *Hogyan tanítsunk imádkozni? Hogyan tanuljunk imádkozni?* Budapest 2002, Nagy Zoltán: *Istenben gazdagodni. Történetek gyerekeknek az A, B, C év vasárnapjaira*, Budapest 2000, A Szent István Társulat Hittankönyvei (szerkesztő: Fülöpné Erdő Mária): 1-12, vagyis általános és középiskolák számára, Budapest 2010, Radó Polkár – Rajeczky Benjámín: *A katolikus liturgia középiskolák IV. osztálya számára*, Budapest 1943, Radó Polkár – Rajeczky Benjámín: *Az újszövetségi kinyilatkoztatás története a középiskolák III. osztálya számára*, Budapest 1936, Láng Ince: *Katolikus szertartástan középiskolák használatára*, Székesfehérvár 1915, Schütz Antal: *Katolikus hitan, Katolikus egyháztörténelem, Katolikus erkölcstan, Katolikus hitvédelem*, gimnáziumi hittankönyvek Budapest 1938, *Kis katekizmus A Biblia elemeivel az általános iskolák I-II osztályai számára*, Budapest 1954, *Bibliai történetek, a katekizmus igazságaival, az általános iskolák III-IV. osztályai számára*, Budapest 1969, *Az üdvösség története, az általános iskolák VI. osztálya számára*, Budapest 1959, *Hit és erkölcstan. Hittankönyv az általános iskolák VII-VIII. osztálya számára*, Budapest 1962, Bucsi József: *Elsőáldozók és bérmeáldozók hittankönyve*, Budapest 1966, *Alapvető hittan a gimnáziumok IV. osztálya számára*, Budapest 1957, Hamvas András: *Katolikus erkölcstan* (gimnáziumok számára), Budapest 1965, Iván László: *Vallás, világnézet, élet*, Kastl 1979.

8. **Medicina pastoralis (előadó: Kuminetz Géza, számonkérés módja: kollokvium):**
1. félév (heti 2 óra): Általános medicina pasztorális: Anatómiai és fiziológiai ismeretek, népegészségügyi ismeretek. Speciális medicina pasztorális: a) Az emberi szexualitás, házasság és szexuális élet, gyermekáldás, szülés. b) Orvosi beavatkozások: szervátültetés, eutanázia, tanatológia (bioetikai kérdések), c) Pszichiátria és pszichoterápia, d) Valláspatológia. **Tananyag:** előadások anyaga. **Ajánlott irodalom:** Bene Éva: *Védd magad! Amit egészségről és betegségről mindenkinek tudnia kell*, Budapest 2004. MKPK: *Az élet kultúrájáért* (körlevél) Budapest 2003, Somfai Béla: *Szexuáletikai jegyzetek*, Budapest 2003. Ferencz Antal: *A bioetika alapjai*, Budapest 2001. Bene Éva: *Erkölc és egészség*, Budapest 2009, Hámori Antal: *A humánemberiő védelme erkölcsteológiai szempontból* (ETK 6), Budapest 2008, Megyeri Valéria: *Születés-szabályozás a család teológiájának tükrében. A Billings-módszer ismertetése* (ETK 7), Budapest 2009, *Homoszexualitás katolikus szemmel* (ETK 5), Budapest 2007. Gaizler Gyula - Nyéky Kálmán: *Bioetika*, Budapest 2003. Süle Ferenc: *Valláspatológia*, Szokolya 1997. MKPK: *Felelősségünk a teremtett világért*, Budapest 2008, Romsauer Tibor: *Medicina pastoralis* (kézirat) 1962, Török Mihály: *Medicina pastoralis I-II*, Esztergom 1944, Stöhr Ágoston: *Lelkipasztorkodási egészségstan különös tekintettel a közegészségtanra I-II*, Budapest

1885, Albert Niedermeyer: *Compendium der Pastoralmedizin*, Wien 1953, Albert Niedermeyer: *Handbuch der Speziellen Pastoralmedizin I-VI*, Wien 1960, Fekete Mária- Grád András: *Pszichológia és pszichopatológia jogászoknak*, Budapest 2002, Németh György: *Lelki egészségünk*, Budapest 1973, Gianfrancesco Zuanazzi: *Psicologia e psichiatria nelle cause matrimoniali canoniche* (Studi Giuridici LXXIII), Città del Vaticano 2006, Cristiano Barbieri – Alessandra Luzzago – Luciano Musselli: *Psicopatologia forense e matrimonio canonico* (Studi Giuridici LVII), Città del Vaticano 2005.

9. **Szagrális művészetek (előadó: Kuminetz Géza, számonkérés módja: kollokvium):**
1. félév (heti 2 óra): 1) Bevezetés az esztétika világába. 2) Istenkérdés az irodalomban, a szent zene. A szagrális nép-, képző-, és építőművészetek. **Tananyag:** előadásokon elhangzottak, Tomka Ferenc: *Istenkeresés a magyar irodalomban*, Budapest 2003. Jáki Sándor Teodóz: *Musica sacra I*, (Teológiai Főiskolai Jegyzetek), 1974. Dávid Katalin: *A megváltás tipológiája*, Budapest 1996. Bouyer Louis: *Építészet és liturgia*, Szeged 2000, Vanyó László: *Ars sacra – ars liturgica a 20. században*, Budapest 1994, Végvári Lajos: *Az európai művészet története*, Budapest 1989. **Ajánlott irodalom:** Kis-Erős Ferenc: *Esztétika*, Budapest 1916, Cs. Varga István: *Szent művészet I-II. Tanulmányok költészetünk szagrális vonulatáról*, Sík Sándor: *Kereszténység és irodalom. Válogatott írások*, Budapest 1989., Sík Sándor: *Esztétika I-II-III*, Budapest 1942. Pauler Ákos: *Művészetfilozófiai írások*, Budapest 2002, Brandenstein Béla: *Művészetfilozófia*, Budapest 1930. Bálint Sándor: *Népünk ünnepei. Az egyházi év néprajza*, Budapest 1977, Bálint Sándor (kiadta): *Egy magyar szeptember. Orosz István önéletrajza*, Budapest 1942, Lammel Annamária - Nagy Ilona: *Parasztbiblia. Magyar népi biblikus történetek*, Budapest 1985. *Szagrális képzőművészet a keresztény ókorban I-II*, Budapest 2004, Jutta Seibert (szerk.) *A keresztény művészet lexikona*, Budapest 1986, Gombrich, E.H., *A művészet története*, Budapest 2002. Dávid Katalin: *A teremtett világ misztériuma. Bibliai jelképek kézikönyve*, Budapest 2002. Dávid Katalin: *Egy asszony, öltözete a Nap. Isten anyja a tipológiában*, Budapest 2008.
10. **Pasztorálpszichológia (előadó: Török István Izsák, számonkérés módja: kollokvium):**
1. félév (heti 2 óra): 1) Bevezetés a valláslélektanba: A valláspszichológia fejlődése és mai helyzete. Személyiségmodellek és a vallásos tapasztalat pszichológiája. A funkcionális vallási élmények. **Tananyag:** Benkő Antal: *Bevezetés a valláslélektanba, TKK II*, Budapest 1983, Benkő Antal – Szentmártoni Mihály: *A gyógyító Jézus nyomában. A lelki élet lélektana*, Budapest 2003. Szentmártoni Mihály: *Istenkeresésünk útjai. A vallásos megtapasztalás lélektana*, Szeged 2000. *Lelkipásztori pszichológia: Lelkipásztori pszichológia, antropológia. Pasztorális tanácsadás, lelkipásztori beszélgetés, lelkivezetés.* **Tananyag:** Benkő Antal – Szentmártoni Mihály: *Testvéreink szolgálatában. A pasztorálpszichológiáról mindenkinek*, Budapest 2002. Szentmártoni Mihály: *Lelkipásztori pszichológia*, Budapest 1999, Szentmártoni Mihály: *A személyi érettség felé, TKK II*, Budapest 1983. Szentmártoni Mihály: *Istent keresve önmagunkra találni. Lélektani és lelki arcél*, Budapest 2006. **Ajánlott irodalom:** Dietrich Michael: *Pszichológiai és lelkipásztori kézikönyv*, Budapest 2000, Isidor Baumgartner: *Pasztorálpszichológia*, Budapest 2006, Hézser Gábor: *A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve*, Budapest 1995.
11. **Valláspedagógia (előadó: Kuminetz Géza, számonkérés módja: kollokvium):**
1. félév (heti 1 óra): A nevelésnek, a nevelési célnak, a nevelési módszereknek és eszközöknek, mindnek van egy általános és egy sajátosan keresztény megragadása. E félév anyaga bemutatja és elemzi ezeket, majd a keresztény nevelést tárgyalja, bibliai-

teológiai alapjait, célrendszerét és főbb hangsúlyait (Isten, Jézus, Egyház „belehelyezése” a nevelt életébe). Végül a keresztény nevelés gyakorlatával foglalkozik: a liturgikus lelkiület illetve az erkölcsi érték kialakításával. **Tankönyv:** Csanád Béla: *Általános neveléstan és Keresztény valláspedagógia*, Budapest 1994. **Ajánlott irodalom:** Edgar Josef Korherr: *A valláspedagógia fejlődéslélektani alapjai*, Budapest 2000. Eröss Alfréd: *Vallásnevelés*, Budapest 1943.

12. **Krisztus misztériuma az egyházi évben (előadó: Kajtár Edvárd, számonkérés módja: kollokvium): 1. félév (heti 1 óra):** Ez a félév a vasárnapot és a húsvéti misztériumot taglalja, mint a liturgikus év alapjait. Majd a Cycles Temporalis és a Cycles Sanctoralis legfontosabb elemeit veszi sorra, rámutatva, hogy mindegyikben a krisztusi megváltás-mű egy-egy aspektusa jelenik meg. **Tankönyv:** Radó Polikárp: *Az egyházi év, (A II. Vatikáni Zsinat liturgikus rendelkezései alapján jegyzetekkel ellátta: Hirka Antal OSB)*, Pannonhalma 1998.
13. **A kisgyermek istenképének kialakítása a vallási nevelés során (előadó: Beran Ferenc, számonkérés módja: kollokvium): 1. félév (heti 1 óra):** A modern valláspedagógia Jézus megismeréséhez az affektív intuíciót, illetve a fokozatos megvilágítást ajánlja. Ezek tartalmát bontja ki ez a kurzus, mely bevezet az erkölcsi nevelés, a halál-értelmezés és a Mária-tisztelet megalapozásába is. Végül a családi ünnepeket taglalja, melyek a liturgikus életet előkészítik és kísérik. **Tankönyv:** Ranwez: *A kisgyermek vallási nevelése*, Budapest 1993. Ajánlott irodalom: Heinz Manfred Schulz: *Mit csinál a Jóisten egész nap?*, Bécs 1980 és Andre Boyer: *Das Kleinkind und seine religiöse Erziehung*, Würzburg 1957. Karl Frielingsdorf: *Istenképek*, Budapest 2007. Fráter Judit: *Istenképek a pasztorálteológus szemével*, Budapest 2001.
14. **Az egyházi mozgalmak pasztorális jelentősége (előadó: Kuminetz Géza, számonkérés módja: kollokvium). 1. félév (heti 1 óra):** a) Egyesületek, közösségek a magyar egyház múltjában, b) Egyházi megnyilatkozások a kisebb közösségekről, c) A kisközösségek korunk egyházában, d) Az egyesületek, társulások helye az egyházban, e) Az egyház és a mozgalmak kapcsolatának teológiai elemzése, f) A mozgalmak, lelkiségek bemutatása, g) Közösségek, egyesületek, mozgalmak a plébánián. **Tankönyv:** Tomka Ferenc: *Lelkipásztori teológia és az új evangelizáció*, Budapest 2006, 10. fejezet, 133-160. Horánszky, A. (szerk.), *Lelkiségi mozgalmak a magyar katolikus egyházban 2006*, OLI Budapest 2006.
15. **Klerikusok illemléködexe (előadó: Kuminetz Géza, számonkérés módja: gyakorlati jegy): 1-2. félév (heti 1 óra):** 1. A jogi-, erkölcsi és illemléködexe sajátos természete és egymás közti kapcsolatuk; 2. Illemléködexe önmagunkkal szemben; 3. Illemléködexe másokkal szemben; 4. A miséző illemléködexe; 5. A szentség-kiszolgáltatás illemléködexe; 6. A temetés illemléködexe; 7. Különléködexe hivatások és helyzetek illemléködexe. **Tananyag:** Kuminetz Géza: *Klerikusok kézikönyve II*, Budapest 2012, 236-525.
16. **A boldoggá avatás intézménye a lelkipásztorkodás szolgálatában (előadó: Kuminetz Géza, számonkérés módja: gyakorlati jegy): 1-2. félév (heti 1 óra):** 1. A boldoggá- és szentté avatási eljárás története; 2. A boldoggá avatás teológiai jelentősége; 3. Az életszentség és vértanúság teológiai és kánonjogi fogalma; 4. A nyilvános tisztelet módjai; 5. Szentek, ereklyék és szentképek tisztelete; 6. A kánoni eljárás: a) eljárásjogi alapvetés; b) egyházmegyei vizsgálat; c) a bizonyítékok; d) a csodák; e) A szentté avatási kongregáció illetékessége és eljárási rendje; f). A pápa szerepe az ilyen ügyekben. **Tananyag:** Kuminetz Géza: *A boldoggáavatás eljárása*, Budapest 2012.

17. **Homiletikai gyakorlatok** (opcionális kurzus kizárólag papnövendékeknek; 10 félév, heti 1 óra, 12 óra/félév): **A tárgy előadója: Kuminetz Géza**, Számonkérés módja: gyakorlati jegy. 1. félév: **Bevezetés az egyházi beszéd készítésébe.** (Tananyag: BOROVICZÉNY NÁNDOR: *A katolikus hitszónoklás tankönyve különös tekintettel a gyakorlatra*, Budapest 1911, 5-14. és 65-97. 1. Általános bevezető az egyházi beszéd mivoltáról és rendeltetéséről. 2. A beszéd tárgyának tanulmányozása. 3. A gondolatok rendezése. 4. A gondolatok kifejezése. 5. A beszéd előadása. Hang és taglejtés. 6. Bírálat (kritika). 7. Teendők közvetlenül a beszédet illetően. 8. Egy hivatásnapi beszéd elkészítése és elmondása. 9. Egy rövid névnapi köszöntő elkészítése és elmondása. 10. Beszéd fogalmazása a tanár által előre megadott témáról. 11. Felolvasás liturgikus szövegekből. 2. félév: **A szónoklás és előadás művészete I** (Tananyag: BOGNÁR ELEK: *A szónoklás és előadás művészete*, Budapest 1940, 5-110). Ajánlott irodalom: MONTÁGH IMRE: *Nyelvművesség. A beszéd művészete*, Budapest 1989. WACHA IMRE: *Nemcsak szóból ért az ember. A nonverbális kommunikáció eszköztára* (Az ékesszólás kiskönyvtára 18), Budapest 2011. FISCHER SÁNDOR: *A beszéd művészete*, Budapest 1969. 1. Bevezetés és általános rész: A szónoklás elsajátításának szükségessége és a beszédalképzés fejlesztése. 2. A szónoklás kellékei: A) Szellemi és lelki kellékek: szövegtudás, hit abban, amit mondunk, akaraterő. B) Kifejező kellékek: a beszéd, a mozdulatok, a szemjáték. 3. Beszéd elkészítése és előadása missziósvasárnapra. 4. Rövid köszöntő beszéd: püspök fogadása bérmálás alkalmából. 5. Beszéd fogalmazása a tanár által előre megadott témáról. 6. Felolvasás liturgikus szövegekből. 3. félév: **A szónoklás és előadás művészete II** (Tananyag: BOGNÁR ELEK: *A szónoklás és előadás művészete*, Budapest 1940, 111-188). Ajánlott irodalom: MONTÁGH IMRE: *Figyelem vagy fegyelem?! Az előadói magatartás*, Budapest 2000; HERNÁDI SÁNDOR: *Beszédművelés*, Budapest 1999) 1. Gyakorlati tudnivalók: a szónok megjelenése; nincs száraz téma; közvetlenség; szónokegyéniségek. 2. A felolvasás művészete: elmélete és gyakorlata. Védekezés a lámpaláz és az indiszponáltság ellen. 3. Beszéd készítése és előadása védőszent és Szent István király ünnepére. 4. Beszéd fogalmazása a tanár által előre megadott témáról. 5. Felolvasás liturgikus szövegekből. 4. félév: **Gyakorlati retorika I.** (Tananyag: SZÁLKÁNÉ GYAPAY MÁRIA: *Gyakorlati retorika*, Budapest 1998) 1. A retorika hagyománya. 2. A korszerű retorika. 3. A retorikai helyzet. 4. Az érvelés tudománya: logosz. 4. Beszéd elkészítése és előadása mindenszentek ünnepére és rövid beszéd keresztelőre. 5. Beszéd fogalmazása a tanár által előre megadott témáról. 6. Felolvasás liturgikus szövegekből. 5. félév: **Gyakorlati retorika II.** (Tananyag: ACZÉL PETRA: *Retorika. A szóból épült gondolat. Gyakorlókönyv*, Budapest 2004; Ajánlott irodalom: ACZÉL PETRA-BENCZE LÓRÁNT: *Hatékony és meggyőző a kommunikációban*, Budapest 2007). 1. A retorika meghatározása. 2. A retorikai szituáció. 3. A képesség és az illőség. 4. A retorika logikája: az enthüméma. 5. A szónoki beszéd részei. 6. A vázlat. 7. A szótól a szónoki beszédig. 8. Az előadás. 9. A jó megjelenésű szónok. 10. Témaajánlatok. 11. Beszéd készítése és elmondása karácsony és Krisztus király témáról. 12. Beszéd fogalmazása a tanár által előre megadott témáról. 13. Felolvasás liturgikus szövegekből. 6. félév: **A hitszónoki mozgás problematikája (Proforisztika)** Tankönyv: TIHANYI TIBOR: *Practicum homileticum*, Budapest 1947; ua: TIHANYI TIBOR: *Homiletikai tanulmányok*, Budapest 1947, 7-141. 1. Az igehirdetés kulcsigazságai: általános elvek és a szentbeszéd elkészítése. 2. A szentbeszéd elmondásának módja. 3. A szóejtés iskolája. 4. Hitszónoki mozdulat-iskola: A) A belső világ tényeire: értelmi-mozdulatok, akarat-mozdulatok, érzés-mozdulatok; B) A külső világ tényeire: irányjelző mozdulatok, méret-mozdulatok, alak-mozdulatok. 5. Beszéd készítése és elmondása húsvét és pünkösd napjára. 6. Beszéd fogalmazása a tanár által előre

- megadott témáról. 7. Felolvasás liturgikus szövegekből 7. félév: **A szónoki taglejtés.** Tankönyv: SZABÓ JÓZSEF SJ: *A szónoki taglejtés*, Budapest 1942. Ajánlott irodalom: SOLYMOSI ELEK: *Az egyházi szónoklat gesztuselmélete*, Budapest 1912. 1. Bevezetés. 2. Az arcjáték. 3. A művészi taglejtés szerepe a szónoklásban: 1. Egyszerű gesztusok: mutató, elsoroló, állító, tagadó, kérdő, felkiáltó, elutasító, következtető, általánosító taglejtés, az ún. Fénelon-gesztus. Az előadó és a szónok, A felolvasó és a szónok. 2. A művészi összetett gesztusok: szemléltető, érzelmi taglejtések, tekintélyt, méltóságot sugárzó taglejtés, sejtető és cselekvést pótló taglejtés. A szép taglejtés nyitja. 4. Beszéd készítése és elmondása Újév napjára (Mária Isten anyja) és Hamvazószerdára. 5. Beszéd fogalmazása a tanár által előre megadott témáról. 6. Felolvasás liturgikus szövegekből. 8. félév: **Homiletica specialis I.** Tankönyv: TIHANYI TIBOR: *Homiletikai tanulmányok*, Budapest 1947, 145-240. 1. A pectus homileticum belső struktúrája. 2. Mit érne egy homiletikai direktórium. 3. A hitszónoki eredetiség kvalitatív és kvantitatív jellegzete. 4. A szónoki ízléstelenségek kérdése. 5. Étikon festésünk gyenge pontja. 6. Nem ciklus: catena. 7. Szállóigék, divatszólások és a szentbeszéd. 8. A mai szentbeszéd pathosz problémája. 9. Szentbeszédünk valódi magyarságáról. 10. Beszéd készítése és elmondása Mária menybemenetele és Advent I. vasárnapjára. 11. Beszéd fogalmazása a tanár által előre megadott témáról. 12. Felolvasás liturgikus szövegekből. 9. félév: **Homiletica specialis II.** Tankönyv: TIHANYI TIBOR: *Homiletikai tanulmányok*, Budapest 1947, 241-323. 1. Vademecum homileticum 2. Néhány szó az igazi decorum-ról. 3. A személyre szóló szentbeszéd hitszónoki megoldása. 4. A Methodus Nathanica lélektani finomságai. 5. Beszéd készítése és elmondása: Esketésre, temetésre és úrnapijára. 6. Beszéd fogalmazása a tanár által előre megadott témáról. 7. Felolvasás liturgikus szövegekből. 10. félév: **Válogatott fejezetek a homiletika történetéből. Nagy szónok egyéniségek.** 1. A szónokok szónoka: Krisztus. 2. Szent Ágoston, Aranyszájú Szent János. 3. Pázmány Péter. 4. Prohászka Ottokár és Tóth Tihamér. 5. Beszéd készítése és elmondása: Veni Sancte, Te Deum ünnepre és újmisére. 6. Beszéd fogalmazása a tanár által előre megadott témáról. 6. Felolvasás liturgikus szövegekből.
18. **A kulturált papi viselkedés** (opcionális kurzus kizárólag papnövendékek számára 10 félévben, heti 1 órában 12 óra/félév) **Előadó: Kuminetz Géza.** Tananyag: Kuminetz Géza: *Klerikusok kézikönyve II*, Budapest 2012, 236-524. oldalak Számonkérés módja: gyakorlati jegy 1. félév: **1. Bevezetés. 2. Az emberi viselkedésről általában.** 2.1. A konkrét magatartást és viselkedést alakító tényezők. **3. Az illendőségről és az illedelmességről sajátosan. 4. Illem, etikett és protokoll általában. 5. A három normatív rend és kapcsolatuk: illem, jog és etika. 6. Az illemszabályok és a lelkiismeret. 7. A keresztény tökéletesség: Az életszentség lépcsőfokai: az erények, a Szentlélek ajándékai és a Boldogságok, mint az illendőség ihletői és kiverődései.** 7.1. Bevezetés. 7.2. A katolikus világnézet magáról az emberről. 7.3. A teológiai és az erkölcsi erények, különösen a sarkalatos erények közti kapcsolat. 7.4. Az életszentség, mint az erények hősiesség gyakorlása. **7.5. Befejezés** (Tk: 236-269. oldalak). 2. félév: **A klerikusok önmagukkal és másokkal szembeni általános illemszabályai I: 1. A pap lakása 2. Papok és a vita communis 3. Papok és az idő (napi-, heti-, havi- és éves rend)** 3.1. A napirend 3.2. Az alvás 3.3. A délutáni alvás **4. Testünk ápolása** 4.1. A fej ápolása 4.2. A száj és fogápolás 4.3. A kezünk ápolása 4.4. A lábunk ápolása 4.5. Az egészség és az egészséges életmód **5. A pap és ruházata** 5.1 Az előírásos ruha 5.2. Visszaélések a ruházatban **6. Az étkezés illemtana** 6.1. Még néhány általános étkezési szabály 6.2. Néhány különleges étel s ital fogyasztási módja 6.3. Az étkezés felügyelője 6.4. Az étkezőasztal szelleme 6.5. Az étkezésnél kerülendő bűnök (Tk: 270-301). 3. félév: **A klerikusok önmagukkal és másokkal szembeni általános**

illemszabályai II: 7. A dohányzás illemtana 8 Az önművelés 9. A pap és könyvtára 9.1. Hivatalos és kölcsönkönyvtárak 10. Pihenés, üdülés és szórakozás 10.1. A vendéglő 10.2. A kávéházi viselkedés illemtana 10.3. Lakodalomban 10.4. A színházban 10.5. A mozi 10.6. A rádió, a TV és az internet illemtana 10.7. A kártyázás illemtana 10.8. A vadászat és halászat 10.9. A korcsolyázás 10.10. A tánc 10.11. Táncmulatság és bál 10.12. Kirándulás 11. A telefonálás illemtana 12. A pap és a pénz 13. Az utcán (Tk: 302-329). 4. félév: A klerikusok önmagukkal és másokkal szembeni általános illemszabályai III: 14. Az utazás 14.1. Az utazás előkészítése 14.2. Maga az utazás 14.3. Egyházi személy szabadsága 14.4. Fürdőhelyen 14.5. Szállodában 14.6. Hogyan használjuk a taxit? 14.7. A szolgálati autó 15. Rossz szokásaink 15.1. Különködés, bogaraink, vesszőparipáink 16. Ha betegek vagyunk és halálunk közeledik 17. A papi végakarát és tanúsítványa: a végrendelet 18. Viselkedés vészhelyzetben 19. Néhány szó a papi életvitelről 20. A pap és megközelíthetősége 20.1. Az elkülönülés lélektana 20.2. A pap helybenlakási kötelezettsége 21. A pap és a társasági érintkezés 21.1. A köszöntés illemtana 21.2. Az üdvözlés 21.3. A kezét csókolom 21.4. A köszöntés viszonzása 21.5. Egyházi személyek kölcsönös köszöntése és üdvözlése 21.7. A kézcsók 21.8. A bemutatkozás szabályai (Tk: 330-359). 5. félév: A klerikusok önmagukkal és másokkal szembeni általános illemszabályai IV: 22. A látogatásról általában 22.1. A bemutatkozó látogatás 22.2. A lelkipásztori látogatás 22.3. A baráti látogatás 22.4. Visitatio fraterna 22.5. Üdvözlő látogatások 22.6. Részvétlátogatások 22.7. A beteglátogatásokról 22.8. Meghívás folytán tett látogatások 22.9. Köszönő látogatások 22.10. Búcsúlátogatások 22.11. A látogatások viszonzása 22.12. A névjegy 23. A pap és társasági élete 23.1. A társadalmi érintkezés általános szabályai 23.2. A társalgás művészete 23.2.1. Bekapcsolódásunk a társalgásba 23.2.2. A társalgás jellege 23.2.3. A társalgás módja 23.2.4. A társalgás tárgya 23.2.5. miről ne beszéljünk? 23.2.6. A meghallgatás és a hallgatás 23.2.7. A mosoly, humor és a tréfa 23.2.8. A vitatkozás illemszabályai 23.2.9. A gyakoribb társalgási hibák 23.2.10. Másokat is tanítsunk meg a jó modorra 23.2.11. A papi tapintat 23.2.12. A tisztelet 23.2.13. Az előzékenység 23.2.14. Az udvariasság 23.2.15. Szívesség és szolgálatkészség 23.2.16. A tegeződés (Tk: 360-392). 6. félév: A klerikusok önmagukkal és másokkal szembeni általános illemszabályai V: 24. A rangsor 24.1. Magas állású vagy rangú személyek előtt 24.2. A Szentatyánál 24.3. Az államfőnél 24.4. Az egyházmegye főpástoránál és a rendfőnöknél 25. A barátság illemtana 25.1. Még néhány gondolat a barátságról 26. A kartársi szeretet 26.1. A kartársi szeretet aprópénzre váltása 27. Előd utód viszonya 28. A pap és rokonai 29. Az ajándékozás illemtana 30. A testvéri figyelmeztetés (correptio fraterna) 31. A pap, mint vendég és vendéglátó 31.1. A pap, mint vendég 31.2. A pap, mint vendéglátó 31.2.1. kiket ne hívjunk asztalunkhoz? 31.3. A vendéglátás illemtana 31.4. Szállóvendég tartása 31.5. A miséző vendég fogadása 31.6. illemszabályok külföldi vendégekkel szemben 31.7. kiket ne hívjunk a lakásunkba? 31.8. A pohárköszöntő 32. A levelezés illemtana 32.1. A levél 32.2. levelezőlap 32.3. Névjegy, nyomtatvány, távirat 32.4. A levélboríték 32.5. A válaszuk 32.6. Jótanácsok a levelezéssel kapcsolatban 32.7. Névtelen levelek 33. A szolgálati út (Tk: 393-428). 7. félév: A klerikusok tanítói feladataival kapcsolatos illendő viselkedés: 1. Bevezetés. 2. A papnak, mint igehirdetőnek illemtana. 3. A papnak, mint katekétának illemtana. 4. A papnak, mint médiaszereplőnek illemtana. 4.1. Egyházi személy, mint író. 4.2. Egyházi személy, mint újságíró. 4.3. A sajtó szempontjából mindnyájunkra vonatkozik. 4.4. Egyházi személy, mint bíráló és ismertető. 5. Egyházi személy és politika. 6. A teológiai tanárok az egyetemeken és a teológiai főiskolákon. 7. Befejezés. 8. Néhány szó a nyelvi illemtanról,

nyelvművelésről és stilisztikáról, illetve a nyilvánosság csapdáiról (Tk: 429-454). 8. félév: **A papnak, mint a kultusz szolgájának illemtana I: 1. Bevezetés. 2. A miséző illemtana.** 2.1. Egy fontos kérdés. 2.2. Felkészülés a misére. 2.3. Misézés közben. 2.4. A szentmise és a szépérezék. 2.5. A királyok udvariassága. 2.6. Két véglet. 2.7. Tanácsok a gyertyaégetők számára. 2.8. A templomban egy időben ne legyen több mise. 2.9. Az áldoztatás illemtana. 2.10. A szentmise végeztével. 2.11. A misebor és az ostya. 2.12. A ministránsok illemtana. 2.13. Egyéb szolgálattevők a szentmisén. (Tk: 455-465). 9. félév: **A papnak, mint a kultusz szolgájának illemtana II: 3. A szentségek kiszolgáltatásának illemtana. 3.1. A keresztelés illemtana. 3.2. A bérmálás illemtana. 3.3. A gyóntatás illemtana.** 3.3.1. A gyóntatás helye és ideje. 3.3.2. A gyónók fogadása a gyóntatószékben, a gyóntatóhelyen. 3.3.3. A gyóntató viselkedése a gyóntatás során. 3.3.4. A gyóntatók rendelkezésre állása. 3.3.5. Papok, szerzetesek gyóntatása. 3.3.6. A gyónó illemtana. **3.4. A betegek lelki gondozásának illemtana.** 3.4.1. A lelkipásztor illemtana. 3.4.2. A beteg és a hozzátartozók illemtana. **3.5. A szent rend kiszolgáltatásának illemtana. 3.6. A házasságkötés szentségének illemtana.** **4. Egyéb kultikus cselekmények és a templom illemtana. 4.1. Az egyházi temetés illemtana. 4.2. A templommal kapcsolatos illemszabályok.** 4.2.1. A hívek érdeke és egészsége. 4.2.2. Gyakorlatiasság a templomba járók érdekében. 4.2.3. A templom és a művészet. 4.2.4. A templom és éberségünk. **4.3. A zsolozsma végzésének illemtana. 4.4. A szentelmények kiszolgáltatásának illemtana. 5. Befejezés** (Tk: 466-493). 10. félév: **A pap, mint egyházi hivatal viselője: 1. Az engedelmeskedés és parancsolás illemtana 2. Az egyházi hivatal átadása és átvétele** 2.1. A hivatali és liturgikus keretek közti bemutatkozás **3. Az új (első) beosztásba kerülés illemtana. 4. A (plébániai) hivatal viselésével járó kötelek illemtana** 4.1. A terep és a vonatkozó lelkipásztori terv tanulmányozása 4.2. Az alkalmazottainkról általában 4.2.1. A sekrestyéről 4.3. A hivatali életrend kialakításának illemtana 4.4. A lelkipásztorkodással járó kapcsolatok kialakításának és fenntartásának illemtana. 4.4.1. A lelkipásztor és kapcsolatai 4.4.1.1. egyházi személy, mint egyesület vezetője 4.4.1.2. Egyházi személy, mint előadó vagy mint ünnepséget rendező 4.4.1.3. A pap és kapcsolattartása egyházi, valamint világi hatóságokkal és más vallási közösségekkel 4.4.2. A pap egyházi vagy világi bíróság előtt 4.4.3. Egyéb lelkipásztori tevékenység 4.4.3.1. Egyházi javak, vagyis a mások pénze 4.4.3.2. A jótékonykodás **5. Egyes sajátos hivatalok, papi élethelyzetek illemtana** 5.1. Az egyházmegyei hivatalban tevékenykedő pap (aulista) 5.2. Egyházi személy (és kispap), mint katona **6. Befejezés** (Tk: 494-525).

19. **Gyóntatási praxis: előadó: Tarjányi Zoltán.** Számonkérés módja: gyakorlati jegy. (Opcionális kurzus kizárólag papnövendékeknek). **Alapvető irodalom:** Ordo Poenitentiae; CIC; KEK; Reconciliatio et Poenitentia; Misericordia Dei; A gyóntató atyák vademeuma; A papi élet és szolgálta direktóriuma; A pap az ige hirdetője, a szentségek kiszolgáltatója és a közösség vezetője a harmadik keresztény évezred távlatában; A búcsúk kézikönyve. Beran Ferenc: kazuisztikával foglalkozó tanulmányai; Csizmadia István: A papság szerepének hangsúlyváltozásai a bűnbánat szentségének történetében; Bernhard Häring: Örömteli gyónás; Kuminetz Géza: A kiengesztelődés szentségei; Kuminetz Géza: Klerikusok kézikönyve I-II; A papi szolgálat (dokumentumok, tanulmányok, elmélkedések); Leo Scheffczyk: A bűnbánat szentségének sajátos üdvözítő hatása; Tarjányi Zoltán: A gyóntató lelkiülete; A Teológia folyóirat tematikus számai; Tomka Ferenc: Lelkipásztori szentség. Tantárgyleírás: A bűnbocsánat szentségének története; a gyóntatóval kapcsolatos egyházi követelmények és előírások; a lelkiismeretvizsgálat; a bűnbevallás; a penitencia; egy gyónó gyóntatása; a bűnbánati liturgiák; az elsőáldozók és

bérmálkozók gyóntatása; a szentgyónás és a szentkenet; a szexuális bűnök; a házassági erkölcs; a fenntartott esetek; az abortusz; a búcsú.

Budapest, 2012. november 27.

Kuminetz Géza